

شیخ مفید؛ فقیه عقل‌گرای شیعه و محترم نزد دوست و دشمن

شیخ مفید از بزرگ‌ترین اندیشمندان تاریخ اسلام است و یکی از خدمات مهم او به اسلام و تشیع، تربیت شاگردان برجسته و تالیف آثار ارزشمند بود.

شیخ مفید از بزرگ‌ترین اندیشمندان تاریخ اسلام است و یکی از خدمات مهم او به اسلام و تشیع، تربیت شاگردان برجسته و تالیف آثار ارزشمند بود. سید مرتضی علم‌الهدی، سید رضی، شیخ طوسی، نجاشی و ابوالفتح کراچکی از جمله بزرگانی هستند که نام آنها در شمار شاگردان شیخ مفید مشاهده می‌شود.

به گزارش ایکن، نهم آذرماه سالروز بزرگداشت شیخ مفید است. نام کامل او ابو عبدالله محمد بن محمد بن نعمان است. مفید در یازدهم ذی القعدة سال ۳۳۶ هـ. ق در حوالی بغداد چشم به جهان گشود و دانش‌های ابتدایی را در خانواده و زادگاه خویش فراگرفت. سپس به بغداد رفت و از محضر اساتید برجسته آن دیار بهره گرفت. از جمله اساتید او می‌توان به جعفر بن محمد قولویه قمی، شیخ صدوق، ابو عبدالله صفوانی احمد بن محمد بن ولید قمی، ابو جعفر محمد بن حسین بزوفری، علی بن محمد رفاء و علی بن ابی الجیش بلخی اشاره کرد. حاج میرزا حسین نوری در کتاب «خاتمه مستدرک الوسائل» پنجاه تن از استادان شیخ مفید را نام می‌برد.

یکی از خدمات مهم شیخ مفید به اسلام و تشیع، تربیت شاگردان برجسته و تالیف آثار ارزشمند بود. سید مرتضی علم‌الهدی، سید رضی، شیخ طوسی، نجاشی و ابوالفتح کراچکی از جمله بزرگانی هستند که نام آنها در شمار شاگردان شیخ مفید مشاهده می‌شود. شیخ طوسی در کتاب «الفهرست» استاد خود را چنین توصیف می‌کند: «محمد بن محمد بن نعمان، معروف به ابن المعلم، از متکلمان امامیه است. در عصر خویش ریاست و مرجعیت شیعه به او منتهی گردید. در فقه و کلام بر هر کس دیگر مقدم بود. حافظه خوب و ذهنی دقیق داشت و در پاسخ به سؤالات، حاضر جواب بود و بیش از دویست جلد کتاب کوچک و بزرگ دارد.»

از جمله آثار او می‌توان به «المفغنه»، «الفرائض الشرعیه» و «احکام النساء» در فقه، «مختصر التذکره باصول الفقه» در اصول فقه، «الکلام فی دلائل القرآن»، «وجوه اعجاز القرآن»، «النصرة فی فضل القرآن»، «البيان فی تالیف القرآن» در علوم قرآنی، «مسار الشیعه فی مختصر تواریخ الشریعه» و «الارشاد» در تاریخ اسلام و «اوائل المقالات»، «الافصاح فی الامامة» و «الایضاح» در علم عقاید و کلام اشاره کرد. نامه‌های امام عصر(عج) به شیخ مفید

شیخ طبرسی در کتاب «الاحتجاج» سه نامه از حضرت ولی عصر(عج) نقل کرده که برای شیخ مفید صادر شده و حضرت او را مشمول عنایات خاص و الطاف مخصوص خود قرار داده است. حضرت در آن نامه‌ها شیخ مفید را با عبارت «للاخ الاعزا السدید الشیخ المفید» و «سلام علیک ایها العبد الصالح الناصر للحق الداعی الیه» خطاب کرده است که نشان از جایگاه بالای او نزد امام عصر(عج) است. مناظره با علمای اهل سنت

یکی از نقاط برجسته زندگی شیخ مفید مناظره با علمای اهل سنت در بغداد است. علی بن عیسی رمانی و قاضی ابوبکر باقلانی قاضی القضاة بغداد، فاضل کتبی و ابو عمرو شطوی و ابو حامد اسفراینی شافعی، قاضی عبدالجبار معتزلی از جمله دانشمندان بزرگی بودند که اغلب اوقات، مفید با آنها در بحث امامت و اصول عقائد به گفت و گو می‌پرداخت و آنها را ملزم و محکوم می‌ساخت.

جایگاه علمی شیخ مفید به حدی بود که بسیاری از علمای اهل سنت به ستایش او پرداختند. به عنوان مثال ابن حجر عسقلانی در رابطه با او می‌گوید: «مفید بسیار پارسا و فروتن و پاسدار علم بود. گروهی از دانشمندان از محضرش برخاستند، و در بزرگداشت مکتب تشیع جایگاهی عالی یافت، تا جایی که گفته اند او بر هر دانشمند بلندقدری منت (حق) دارد.»

همچنین ابن ندیم که از معاصران شیخ مفید بوده و مانند او در بغداد می‌زیسته در «الفهرست» خود نوشته است: «ابن المعلم، ابو عبدالله ریاست متکلمین شیعه در عصر ما به وی رسیده است. او در علم کلام (عقاید و مذاهب) به روش مذهب شیعه بر همه کس پیشی دارد. دانشمندی باهوش و با فراست است، از کتاب‌های او دریافتم که دانشمندی عالی قدر است.»

شیخ مفید در سال ۴۱۳ در شهر بغداد درگذشت و مورد تجلیل فراوان مردم و قدردانی علما و فضلا قرار گرفت و به تعبیر شاگردش شیخ طوسی که خود حاضر در صحنه بوده است، روز وفات او از کثرت دوست و دشمن برای ادای نماز و گریستن بر او، همانند و نظیر نداشته است. نقل است که هشتاد هزار تن از شیعیان او را تشییع کردند و سید مرتضی علم الهدی بر او نماز گزارد و در حرم امام جواد(ع) پایین پای آن حضرت و نزدیک قبر استادش ابن قولویه مدفون شد.